

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. De scientia Dei circa futura libera absoluta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

entia, neque esse, proprie loquendo, in aliquo subiecto. Implicat enim non ens, esse; id est, non existens existere. Negatio autem & privatio sunt non ens; neque bene concipiuntur, si concipiuntur ut aliquid existens in subiecto, vel extra: sed ut concipiatur privatio sicut oportet, debet concipi formam non esse in subiecto apto: Ex. grat. aërem non habere lucem: oculus non habere facultatem visivam, Negatio autem bene concipitur, quando concipitur non esse id quod verè negatur esse. Quod utrumque fit conceptu comparativo & iudicativo. Atque ita Deus negationes & privationes intelligit: vel etiam per actum dissensus, ut paulò ante diximus.

14
Deus cognoscit omnia in singulari

Sequitur item à fortiori Deum perfectissimè cognoscere quicquid extra ipsum est, etiam in singulari, ut docet S. Thom. quæst. 14. artic. 11. & patet, quia cognoscit quicquid ipse causat quomodocunque, quippe qui causat liberè. At qui creat omnia existentia, etiam in singulari, ac secundum proprias differentias: Ergo &c. Confirmatur, quia quicquid est extra Deum, vel est à Deo solo: vel si à creatura; non est sine concursu Dei liberè operantis quicquid agi ad extra, iuxta illud Ephes. 1. Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. Adde illud Iob 28. Ipse fines mundi intravit, & omnia que sub celo sunt respicit. Et Hebræorum 4. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Quod autem ait D. Hieronymus in cap. 1. Habacuc, ad illa verba, Mandi sunt oculi tui, ita interpretandum est, ut velit Deum non eodem modo cogitare & curare de culicibus, muscis, & canetis ac de hominibus: iuxta ea quæ subdit, Non simus tam fatui adulatores, &c. eandem rationabilium & irrationabilium curam esse Deo dicentes.

15
Deus novit præterita & futura

Sequitur etiam ex supradictis Deum cognoscere præterita & futura. Nam cum eius scientia non minuat, neque crescat, sed ab æterno tota sit: novit ab æterno & in æternum, quicquid existit pro aliqua temporis differentia, quod comparatum cum scientia ut priori duratione, habet rationem futuri: comparatum verò cum eadem scientia, ut post perfectante, habet rationem præteriti. De futuris autem liberis de quibus est specialis & gravis difficultas, dicam secundo sequenti.

Deus cognoscit infinita

Sequitur ultimus Deum cognoscere infinita, ut habet D. Thom. quæst. 14. artic. 12. Nam possibile, cogitabile, & cætera supradicta, quæ omnia cognoscit in singulari, & secundum proprias differentias, excedunt omnem finitam multitudinem. Neque solùm scientiâ simplicis, intelligentiæ cognoscit infinita, quatenus fertur ad possible, quæ ad nullum finitum numerum definita sunt, cum dato quocunque finito, non implicet dari aliquid ultra: sed etiam scientiâ visionis, ut verè affirmat S. Doctor artic. cit. quatenus fertur in cogitationes, & affectiones cordium, quæ in infinitum multiplican-

buntur in Angelis, & hominibus in æternum permanentibus, quæ omnes simul sumptæ sunt infinitæ actu, id est, excedunt omnem finitam multitudinem. Loquimur autem hîc de cognitione infinitorum extra Deum. Nam de cognitione Dei circa seipsum, etiam ut infinitum, antea dictum fuit Deum sibi perfectissimè notum esse.

SECTIO III.

De scientia Dei circa futura libera absoluta.

16
ULTIMO quòd Deus cognoscat futura libera, siue absoluta, siue conditionata, probatur primò de absolutis, præmissa tamen explicatione terminorum ad statum quæstionis meliùs intelligendum.

Nota igitur primò, per futura libera, intelligi ea quæ contingenter & liberè futura sunt, ita nimirum ut potuerint non esse futura. Hæc autem contingencia non est nisi respectu alicuius causæ liberæ, id est, potentis ponere vel non ponere talem effectum, prout ipsa voluerit. Quicquid enim est à se, est necessariò ex vi suæ perfectionis essentialis, ita ut absolutè non possit non esse. Et quicquid est à causa naturaliter ac necessariò operante, est necessariò, postquam suâ causâ completâ, id est, cum omnibus ad operandum prærequisitis. Superest ergo ut quicquid est contingenter & liberè, sit vi alicuius causæ liberæ, id est, quæ in actu primo completa, habentque omnia ad agendum prærequisita, potest agere, vel non agere, ut liberet.

Contingencia non est nisi respectu causæ liberæ.

17
Nota secundo, futura libera esse in duplici differentia. Quædam quæ pendent à sola Dei voluntate, nullâ creaturâ liberè concurrènte. Alia verò, quæ pendent à libero concursu, vel à libera dispositione creaturarum. Priora omnia sciri à Deo facillè intelligitur. Dei enim decretum de huiusmodi futuris à se solo liberè ponendis infallibiliter, est Deo præsens & notissimum ab æterno. Quare saltem in suo decreto habet medium infallibile, quo ea cognoscat. De posterioribus verò difficultas est quomodo possint à Deo præsciri infallibiliter, cum neque in eorum causa, neque in decreto Dei de concurrendo si creatura velit, neque in aliis omnibus antecedentibus determinatione voluntatis creaturæ liberè futuram, habeat Deus in quo, velut indicio certo & infallibili, fundare possit suam notitiam, quæ debet esse certa & infallibilis. Nam postquam illis omnibus, effectus adhuc contingens est, potestque esse & non esse futurus. Quia causa libera est huiusmodi, ut postquam omnibus ad agendum prærequisitis, & quibuscunque antecedentes, se habentibus ad liberam suam determinationem, maneat libera ad utrumlibet, possitque effectum à se pendentem ponere, vel non ponere, ut voluerit: atque ut rectè ait D. Thom. quæst. 14. artic. 13. in corp. contingens non potest

certo cognosci in causa, quia causa contingens se habet ad opposita.

18.

Futura sunt duplicia: absolute, & conditione.

Notandum tertio, præter ea quæ sunt absolute futura, id est, quæ erunt absolute & re ipsa, alia esse futura conditionate tantum, id est, quæ re ipsa non erunt; sed essent si poneretur aliqua conditio, quæ tamen non ponetur. Vt quod Tyrus & Sidonij penitentiam egissent, si Christus apud illos miracula fecisset, quæ fecit apud Corozain & Bethsaida, Matth. 11. Quod si Christus Patrem rogasset, misisset illi plusquam duodecim legiones Angelorum, Matth. 26. Quod si David Ceilæ mansisset, Ceilani eum Saül tradidissent, 1. Reg. 23. & alia similia. Dixi, futurum a tantum conditionate; quia ultra duo membra diuisionis iam assignata, eorum scilicet quæ sunt re ipsa absolute futura, considerata et talia; & eorum quæ non nisi hypotheticè potest tertium membrum assignari de utroque participans. Eorum nimirum quæ sunt quidem absolute futura re ipsa, sed ratione prius considerantur ut proposita sub conditione pendenti. Etenim quicquid absolute futurum est posita aliqua conditione quæ re ipsa ponetur: erat quoque ratione prius conditionate futurum, si poneretur eadem conditio: id est, veritas propositionis conditionate de tali re futura, est prior veritate propositionis absolute de eadem re: quia est prior subsistendi consequentiâ. Valer enim hæc illatio: Hoc erit in tali conditione quæ ponitur: ergo, hoc futurum erat, si poneretur talis conditio. Sed non valet ista: Hoc futurum esset si talis conditio poneretur: ergo hoc erit in tali conditione quæ ponetur. Nam fieri potest ut non ponatur conditio: & quominus non ponetur, non desinet esse verum, quod est hoc futurum, si conditio poneretur. Quare veritas conditionate propositionis est independens à positione absolute conditionis: & consequenter à veritate propositionis absolute, quæ non est sine tali conditione absolute posita. Ideoque ratione prius est Deum scire de ipsis futuris absolute sub aliqua conditione ponenda, quod essent futura si conditio illa poneretur: siue conditio sit ponenda re ipsa, siue non. Essetque in Deo illa scientia, quamuis conditio non poneretur. Quod signum manifestum est, scientiam istam conditionatam non pendere à notitia absolute futurorum eorundem, sed esse illam priorem: quandoquidem inter eis non valet subsistendi consequentiâ. Si enim Deus scit quod si conditio hæc poneretur, foret hic effectus contingens; non sequitur quod sciat conditionem esse ponendam & effectum illum esse sequiturum: sequitur autem, quod si Deus sciat hanc conditionem esse ponendam, & talem effectum esse sequiturum: sciat quoque quod si hæc conditio poneretur, talis effectus sequeretur. V. g. sciebat fore, ut si Iohannis Niniuitis prædicare, Niniuitæ penitentiam egerent: sciebat, inquam, hoc independenter ab eo quod Iohannis esset re ipsa

Futura absolute sunt ratione prius futura sub conditio.

Deus ratione prius scit futurum conditione, quam absolute.

prædicaturus Niniuitis, quamuis ea conditio esset ponenda re ipsa: sicut sciebat fore, ut Tyrus & Sidonij penitentiam egerent, si Christus apud eos miracula fecisset: sciebat, inquam, independenter ab ea conditione, ut re ipsa ponenda: quippe quæ de facto ponenda non fuit. De huiusmodi futuris conditionate dicemus sectione quinta.

De absolute vero, hoc est, re ipsa futuris, & non propositis seu consideratis sub conditione pendenti, dico esse de fide cognosci à Deo certissime. Probatur primo, ex Scriptura Psalm. 138. Intellexisti cogitationes meas de longe semitas meas, & siniculum meum inuestigasti, & omnes vias meas prauidisti. Daniel 13. Deus æternæ quæ absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant. Eccles. 23. Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes orbis vias hominum, id est, sole clarius eas circumspiciunt; Et profundum abyssi, & hominum corda inuenies in absconditis partibus. Domino enim Deo antequam creentur, omnia sunt agnita. Et cap. 39. Opera omnis carnis coram illo, & non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo, & que in seculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu eius. Probatur secundò, ex frequentibus prædictionibus quæ de illis habentur in Scriptura ex Dei reuelatione ut de Abrahamitarum descensu in Aegyptum, & reuersione post quingentos annos, de Pharaonis induratione, populique Iudaici vexatione, & dura scitute sub Iliu iugo, de Iudæ prodicione, Petri negatione, Christi opprobriis & scelerata occisione, Iudæorum reprobatione propter ipsorum peccata, gentiumque conuersione, & aliis innumeris euentibus liberis, & à plurimorum libertate pendentibus, per Prophetas longè ante prædictis. Verissimum enim est quod ait Tertullian. lib. 2. contra Marcion. cap. 5. Præscientia Dei tantos habet testes, quantos fecit Prophetas. Probatur tertio, ratione manifesta. Nam euident est Deum scire quicquid est scibile: Est enim illimitatus in omni genere perfectionis, adeoque in genere scientiæ. Atqui absolute futura, sunt scibilia: quia verè sunt futura: quicquid autem est verum, est scibile quantum est de se, id est, modo non desit potentia sciendi ex parte cognoscentis: quæ Deo enti perfectissimo negari non potest. Probatur minor. Quicquid est in eo tempore quo est, erit verè futurum respectu totius temporis antecedentis ipsius existentiam. Futurum enim nihil est aliud, quam illud ipsum quod aliquando est, quodque præsens desinatur, respectu temporis cui coexistit: & futurum, respectu temporis præcedentis; & præteritum, respectu temporis subsequens. Ex gr. peccatum Petri negantis Christum, fuit præsens, respectu temporis quo negauit: futurum, respectu temporis antecedentis, in quo Christus prædixit negaturum: & præteritum, pro reliquo tempore subsecuto negationem. Ergo quàm verè præsens est peccatum, pro eo tempore quo existit: tam

Probatur Deum præscire futura libera.

Tertull.

Propositio de futuro contingit est scibile & determinatè vera.

verè est futurum, comparatum cum tempore præcedente: & præteritum, comparatum cum tempore subsequente. At omnium consensu verè præsens est, id est, verum est esse præsens, pro eo tempore quo existit: Ergo etiam verum est quòd sit futurum, pro tempore antecedenti: & præteritum, pro subsequenti.

20. Confirmatur, quia quando aliquid actu est, licet liberè & contingenter, verè est in præsens. Ergo qui antea asseruit hoc ipsum futurum pro tunc, verè dixit. Existentia enim præsens pro tempore significato, non minus est mensura veritatis propositionis de futuro, quàm propositionis de præsentibus vel de præterito. Ac generaliter ex eo quòd res est, vel non est, eo tempore quo significatur esse, vel non esse, propositio est vera, vel falsa: quia est conformis vel difformis obiecto. Confirmatur secundò, quia quando aliquid actu est, licet contingenter & liberè; est determinatè & distinctè id quòd est: non autem confusè tantum & distinctim, est aut non est: neque etiam simul est & non est. Quòd utrumque est, què impossibile. Ex. gr. Petrus quando actu peccat, distinctè & determinatè peccat, id est, determinat se ad tale peccatum, quòd re ipsà committit: & non tantum confusè, peccat vel non peccat: neque etiam peccat simul & non peccat. Ergo pro tempore antecedente verum erat determinatè quòd erat peccaturus in illo instanti: & propositio, quæ id enunciabat, erat determinatè vera, id est, distinctè vera, & non falsa: non autem confusè solum, vera vel falsa: quippe quæ erat distinctè conformis obiecto distinctè futuro, ac non tantum confusè & indeterminatè, conformis vel difformis obiecto, confusè tantum & indeterminatè futuro vel non futuro.

21. Confirmatur tertio, quia duarum propositionum contradictoriarum de futuro contingenti, etiam singulari, una est determinatè vera, & altera determinatè falsa. Ergo est à Deo scibilis. Antecedens probatur, primò quia una est determinatè conformis obiecto determinatè futuro, ut iam ostensum est. Secundò, si veritas incerta & indeterminata penderet inter utramque propositionem, & solum disjunctum esset verum, Petrus peccabit, vel non peccabit: ergo singula huius distincti in materia, seorsim sumpta, essent falsa. At hoc est evidenter impossibile: Si enim hæc est falsa, Petrus peccabit: ergo altera quæ dicit, Petrus non peccabit, est vera: quia est conformis obiecto. Tertio, omnis propositio à Deo revelata, est determinatè vera, & non tantum indeterminatè vera vel falsa. Sed Deus revelat, nam è duabus contradictorijs de futuro contingenti singulari, putà, Petrus peccabit: ergo illa est determinatè vera. Quarto, implicatæ mediū inter duo contradictoria omnino præcisa: quia implicat datæ mediū inter ens & nõ ens, seu inter esse & non esse. Estque illud principium evidens lumine naturali, Quòlibet est, aut non

est: & de quolibet verum est affirmare aut negare. Ergo impossibile est unà è duabus contradictorijs, quæ affirmat aut negat re esse, non esse veram, neque falsam. Idque siue affirmet aut neget pro tempore præsentibus, siue pro futuro, aut pro præterito. Neque enim minus contradictorium esset fore & non fore eodem tempore, aut præteritum esse & non esse præteritum: quàm esse præsens & non esse præsens eodem tempore. Cumque res significata non sit simul futura & non futura, neque tantum indeterminatè futura vel non futura: sed sit vel distinctè futura, vel distinctè non futura: si nõ est futura, propositio quæ negat esse futuram, est vera distinctè & determinatè: ac non tantum confusè & indeterminatè vera vel falsa. Sin autem est futura: propositio quæ affirmat esse futuram, est vera: & altera quæ negat esse futuram, est falsa.

22. Obijcies primò: si propositio de futuro contingenti est determinatè vera vel falsa, ergo non est indifferentis: ergo nec contingens. Ergo tollitur contingetia, & omnia necessariò eueniunt. Respondeo, si est determinatè vera, non esse indifferentem ad verum vel falsum: esse nihilominus contingentem, quia est de obiecto contingenti, & contingenter licet determinatè futuro. Nam, hæc duo non repugnant, quòd effectus sit contingens, & tamen determinatè futurus. Dicitur enim contingens, propter indifferentiam causæ, in actu primo. Dicitur autem determinatè futurus, propter futuram determinationem eiusdem causæ in actu secundo: quia scilicet causa quæ potest operari: non operari, re ipsa operatura est, seque liberè ad illud determinatura, tempore per propositionem significato.

23. Obijcies secundò, præscientiam Dei non posse stare cum indifferentia futurorum contingentium. Primò, quia si scientia Dei est certa, & infallibilis, ut verè est: ergo omnia quæ Deus præscit futura, eueniunt certò & infallibiliter. Ergo nihil euenit liberè & contingenter. Secundò, si Deus præscivit ab æterno Petrum peccaturum, Petrus peccabit: adque omnino necessarium est hypotheticâ necessitate, seu consequentiâ. Et si Deum id præscire necessarium est absolute, oportet ut absolute necessarium sit id esse futurum. Atqui absolute necessarium est Deum scire omne verum. Ergo & omne futurum. Ergo Petrum esse peccaturum necessarium est absolute.

Respondeo, præscientiam diuinam de futuris contingentibus, licet tempore præcedat existentiam illorum, rationis tamen ordine posteriorem esse eorundem futuri tione: ita ut prius sit rem esse futuram, quàm sciri à Deo esse futuram. Neque enim ideo, res future sunt quòd à Deo sciuntur: sed ideo sciuntur, quia future sunt, ut Iustinus Martyr, Orig. August. & alij Patres loquuntur. Joci infra citandi. Item, 30. Quare tota necessitas, infallibilitas, & certitudo, ex parte scientiæ diuinæ desumpta, est tantum con-

Dei præscientia nõ officit liberati futurorum contingentium.

quens; non tollens vsum libertatis, sed ipsum potius necessario præsupponens, atque actum ab ipso liberè positum pro tempore in propositione significato. Sicut autem posito quòd loquar, aut ambulem, non possum non loqui, aut non ambulare, atque id certum, & infallibile, & necessarium est, vt scilicet ambulem, posite quòd ambulem, quamuis absolute liberè ambulem: sic &c. Porro sicut res contingentes, seu futura, seu præsentis, seu præterita, non sunt absoluta necessitate; ita neque sciuntur absoluta necessitate, sed ita vt poterint nesciri, sicut poterunt non esse. Ex suppositione autem quòd sint, aut tales sint; sciuntur à Deo necessario, necessitate tamen non absoluta, sed quæ supponit rem liberè esse, vel fore.

24.

Dices scientiam Dei esse causam rerum ex D. Thoma quaest. 14. a. 8. in corp. ergo præcedit. Et si est certa, & necessaria; effectus erit certò & necessario propter illam. Respondeo non omnem scientiam Dei esse causam rerum, & specialiter scientiam visionis non esse causam rei visæ aut prævisæ; sed illam quæ Deus nouit res possibili, secundum esse possibile, & per quam potest illas efficere, & secundum eam velle efficaciter vt sint, atque applicare vim suam effectiuam ad illas producendas. Contingentia vero absolute futura ex libertate creaturæ, vt cognoscantur à Deo quæ talia, supponunt determinationem creatæ voluntatis, liberè futuræ; atque ex scientia Dei circa huiusmodi contingentia, est ratione posterior determinatione illa futuræ.

Instabis, quia quicquid à Deo extra se producit, ex cognitione sui producit. Atque ipsamet existentia rei producit: Ergo ex cognitione existentia producit. Ergo non tantum cognitio possibilium est causa rerum, sed & cognitio existentium. Respondeo existentiam quidem produci, sed ex cognitione sui vt possibilis & effectibilis, non autem vt actualis seu actu posita. Similiterque omnis res quæ extra Deum est, producit ex cognitione sui vt effectibilis, & possibilis; non autem ex cognitione sui vt actu existentis.

25.

Notandum autem, quòd aliquid futurum fit, non esse causam propriè, neque rationem perfectam cur Deus sciat: sed esse occasionem potius, & materiam, vel obiectum. Præcipua autem ratio est ineffabilis Dei perspicacitas, quæ omnem veritatem attingit: quæ tamen secundum rationem supponit obiectum; & inde sequitur, non autem ex scientia Dei, vt quòd futurum est, non possit non esse futurum in sensu composito, id est, stante scientia. Sed hæc necessitas est tantum ex suppositione quòd obiectum futurum sit: non enim potest simul esse futurum & non futurum: quamuis possit absolute non esse futurum.

SECTIO IV.

Quomodo stet libertas creaturarum cum diuina præscientia futurorum?

VT autem plenius satisfiat difficultati ultimo loco propositæ, meliusque declaratur, quomodo stet libertas creaturarum cum præscientia quam Deus habet ab æterno de ipsarum actibus liberè futuris, in quibus duobus conciliandis laborat multorum imaginatio: adeo vt nonnulli difficultate victi, vt homines facerent liberos, fecerint sacrilegos, inquit S. August. lib. 5. de ciuit. cap. 9. id est, præscientiam futurorum liberorum Deo sacrilegè negauerint, vt homines liberos esse affirmarent, quasi non aliter saluæ eorum libertas esse posset.

26.

August.

Considerandum est primò præscientiam quam Deus habet de futuris liberè, non esse causam cur sint futura, neque in illa influere villo modo: sed esse actum purè speculatiuum, inmanentem in Deo, & non operatiuum ad extra; quo Deus merè contempletur & videt obiectum sibi exhibitum à creatura: cui obiecto Deus se se accommodat, cognoscendo illud sicut ei offertur à creatura: non cogniturus nisi offerretur: atque oppositum præuisurus, si oppositum à creatura fieret. Itaq; Deus se habet quoad huiusmodi præscientiam, instar speculi representantis liberos gestus, & motus hominum ipsi oppositorum. Aut instar hominis, qui è specula vel turri eminenti, videret ea quæ in plantis subiecta liberè fiunt, prospiceretque aliquos in fossam latentem casuros: vel in hostium insidias, quas videt esse paratas, incururos. Manifestum est autem quòd istius visio, aut præuisio, nullam imponit necessitatem obiectis, quæ perinde se habent, perindeque operantur liberè, ac si iste non videret. Neque enim visio purè speculatiua, & otiosa, quicquam in causis ponit, vel in effectibus, ex quo necessitas operandi oriatur. Euidens item est speculum representans ea quæ sibi obijciuntur, non obesse libertati causam obijcientium, & contingentia effectuum. Neque minus euidens est præscientiam diuinam non oblere libertatem creaturarum, si non est causa liberè futurorum, sed purè speculatur creaturas liberè operantes, earumque effectus; representatque solum id quòd illæ sibi obijciunt, sese illis conformando, & quasi earum arbitrium sequendo. Nam actus qui tantum videt causam liberè operantem, non impedit ne liberè operetur, sed potius supponit eam liberè operari, quia supponit aliquo modo obiectum quòd videt, prius saltem subsistendi consequentia. Si enim videt, verè licet & infallibiliter; sequitur et obiectum quòd videt, eo modo quo videt. At non contrà, si est obiectum, sequitur necessariò ab intrinseco & vt solius antecedentis, videt. Potest enim quæratur est de se, esse, & non

27.

Dei præscientia futurorum est purè speculatiua.